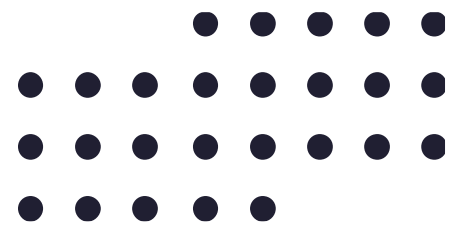

บทเรียนที่

4

พลเมืองดีกับ
ความรับผิดชอบ
ต่อสังคม

สาระการเรียนรู้

1. การเป็นพลเมืองดี
2. ความรับผิดชอบ
3. ความรับผิดชอบต่อสังคมกับการแก้ปัญหา
การทุจริต
4. การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้น
ในตัวบุคคล

1. การเป็นพลเมืองดี

คำว่า **พลเมือง** ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ประชาชน ราษฎร ชาวประเทศ เป็นผู้มีสัญชาติของประเทศนั้น ๆ และมีสิทธิหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด

พลเมืองที่ดี จึงหมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้รู้จักหน้าที่ของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ผู้ที่ยึดมั่นในความดี มีหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิต

การเป็นพลเมืองดีจะช่วยทำให้สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความสามัคคีในหมู่คณะ

คำว่า **ความดี** มีลักษณะเป็นนามธรรมที่แต่ละคนอาจจะกำหนดแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วการเป็นพลเมืองดีมีลักษณะ ดังนี้

1.1

เคารพในสิทธิ เสรีภาพ และกฎกติกาของสังคม เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนเกิดมามีคุณค่าเท่ากันมีอาจล่วงละเมิดได้ มีอิสรภาพ และความเสมอภาค การยอมรับในเกียรติภูมิของแต่ละบุคคล

1.2

รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น ชุมชนและประเทศชาติ

1.3

รู้หน้าที่ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ในสังคมนั้น ๆ

1.4

มีวินัยในตนเอง เป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม โดยเกิดจากความรู้อิทธิพลภายนอก เช่น ระเบียบ คำสั่งหรือการบังคับ ชูเชิญใด ๆ

1.5

กตัญญู หมายถึง การรู้คุณ การระลึกคุณของผู้มีพระคุณ ส่วนคำว่า กตเวทิต์ หมายถึงการตอบแทนพระคุณ การปฏิบัติตนตอบแทนผู้มีพระคุณ

1.6

มีความร่วมมือ สามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะ

1.7

ซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น

สถานภาพของบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1 สถานภาพโดยกำเนิด คือ สถานภาพที่บุคคลได้รับติดตัวมาทันทีที่เป็นมนุษย์ เช่น ผู้หญิง ลูกชาย คนไทย

2 สถานภาพโดยการกระทำ คือ สถานภาพที่บุคคลได้มาภายหลัง อันเกิดจากการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น สามเณร หมั้นหม้าย หัวหน้าแผนก ครู

2. ความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ หมายถึง การทำหน้าที่ตามภาระหรือบทบาทที่ตนเองมีหรือได้รับมอบหมาย หรือตามที่ตนได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ด้วยความตั้งใจตลอดจนการยอมรับในผลของการกระทำที่ตนได้กระทำลงไป

ไม่ว่าผลนั้นจะเกิดเป็นผลที่ดีหรือผลที่ไม่ดีก็ตาม ในตัวบุคคลหนึ่ง ๆ จะมีความรับผิดชอบอยู่ 2 ระดับด้วยกัน คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และ ความรับผิดชอบต่อสังคม

การที่บุคคลที่จะมีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น บุคคลจะต้องเริ่มจากความรับผิดชอบต่อตนเองเสียก่อนเพราะความรับผิดชอบต่อสังคมจัดเป็นคุณธรรมขั้นสูงที่บุคคลประพฤติได้ยากกว่าความรับผิดชอบต่อตนเอง

2.1

ความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองพึงกระทำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เพื่อให้ตนเองอยู่ดีมีสุข และไม่เดือดร้อน เป็นคุณธรรมที่ช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนมีวินัยในการดำรงตน มักเรียกผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองนี้ว่า “ผู้รู้หน้าที่” ในทางกลับกัน หากบุคคลไม่รับผิดชอบต่อตนเองมีสถานภาพหรือบทบาท ก็เรียกว่าผู้นั้น “ไม่รู้หน้าที่” ความรับผิดชอบต่อตนเองจัดเป็นหน้าที่ของพลเมืองประการหนึ่ง เพราะประเทศชาติคาดหวังให้บุคคลต่างทำหน้าที่ตามสถานภาพและบทบาทที่ตนมี รู้ว่าสิ่งใดต้องทำและสิ่งใดที่ห้ามกระทำ สิ่งใดต้องกระทำในเวลาใด หน้าที่จึงเป็นสิ่งที่บุคคลควรต้องระลึกถึงคู่ไปกับสิทธิที่ตนมี การที่บุคคลคำนึงถึงแต่สิทธิเพียงอย่างเดียวโดยไม่ทำหน้าที่ อาจถูกสังคมมองว่าเป็นผู้ที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมประเทศที่พัฒนาแล้วจึงจำเป็นต้องปลูกฝังพลเมืองให้รู้หน้าที่ เพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพไปเป็นกำลังพัฒนาประเทศชาติ

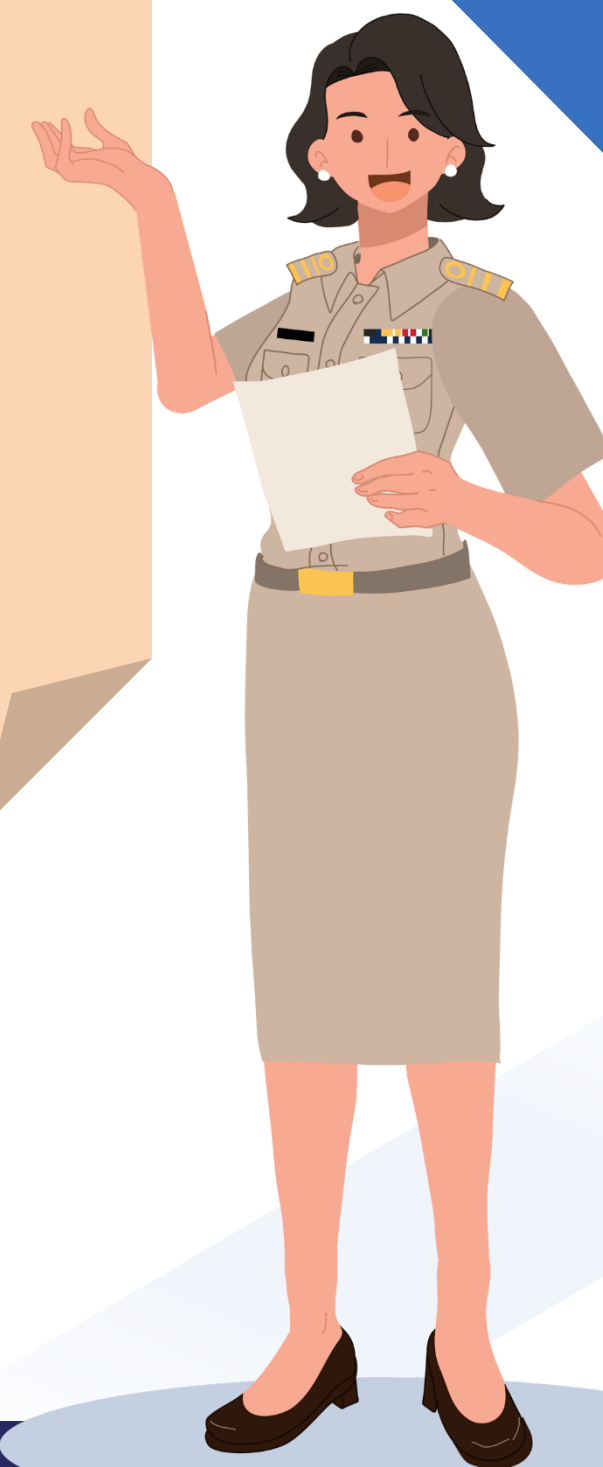
“การดำรงชีวิตที่ดีจะต้องปรับปรุงตัวตลอดเวลา การปรับปรุงตัวจะต้องมีความเพียรและความอดทนเป็นที่ตั้ง ถ้าคนเราไม่หมั่นเพียร ไม่มีความอดทน ก็อาจจะท้อใจไปโดยง่าย เมื่อท้อใจไปแล้ว ไม่มีทางที่จะมีชีวิตเจริญรุ่งเรืองแน่ ๆ”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

พระราชทานแก่ครูและนักเรียน โรงเรียนจิตรลดา

วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2533

ความรับผิดชอบต่อตนเองที่บุคคลพึงมี มีดังนี้

1. ทำกิจวัตรประจำวัน และหน้าที่การงานของตนเองให้ดีที่สุด เช่น ตื่นนอนเอง เก็บที่นอน จัดเตรียมเครื่องแต่งกาย ทำการบ้าน
2. พึงพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ใช้สิ่งของอย่างทะนุถนอม ดูแลรักษาให้มีสภาพดี
3. มีวินัยในตนเอง ตลอดจนเคารพกฎหมายระเบียบและกติกาสังคม
4. สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองและจัดการอารมณ์ที่ขุ่นมัวของตนเอง
5. ตรงต่อเวลา
6. ขยันหมั่นเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
7. สำรวจข้อบกพร่องของตนเองและปรับปรุงตนอยู่เสมอ

การฝึกควบคุมอารมณ์
จัดเป็นความรับผิดชอบ
ต่อตนเอง

ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ ความรับผิดชอบที่บุคคลปฏิบัติแล้วเกิดประโยชน์ต่อสังคม บางครั้งตนเองอาจจะไม่ได้ประโยชน์จากการนั้น แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่พึงกระทำ เช่น นายแดงเดินไปเห็นถุงพลาสติกลอยอยู่ในน้ำ นายแดงเห็นว่าหากปล่อยไป อาจจะก่อให้เกิดน้ำเสียหรืออันตรายแก่สัตว์น้ำ จึงหาไม้มาเชี่ยเพื่อนำถุงพลาสติกนั้นไปทิ้งถังขยะ

คำว่า **ความรับผิดชอบต่อสังคม** ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Social Responsibility เป็นความรับผิดชอบในอีกระดับที่สูงขึ้นไปกว่าความรับผิดชอบตนเอง เพราะประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากความรับผิดชอบนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นแก่ตนเองโดยตรง แต่จะเกิดขึ้นกับสังคมรอบตัวที่ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมได้กระทำลง ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม จึงจัดเป็นผู้ที่มีจิตใจที่ได้รับการยกระดับขึ้นมาอีกชั้นหนึ่ง เป็นการทำหน้าที่ในฐานะของพลเมืองดี เพื่อปรารถนาให้สังคมที่ตนเองอยู่ดีขึ้นหรือไม่เสื่อมลง

ความรับผิดชอบต่อสังคมที่บุคคลพึงมี มีดังนี้

1. ประกอบกิจการด้วยความเป็นธรรมและมีจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมาย เคารพกฎระเบียบของสังคม และเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางทางการเมือง
- 2.ต่อต้านการทุจริต ห้ามจ่ายสินบนเพื่อผลประโยชน์ทางการดำเนินการของตน ไม่เรียกไม่รับของขวัญทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด
3. เคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตระหนักในสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค ด้วยการไม่เลือกปฏิบัติ
4. ปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมทั้งในเรื่องของค่าจ้าง สวัสดิการคุณภาพชีวิต การทำงานความปลอดภัย สุขอนามัยในการทำงานและสิ่งแวดล้อม

5. มุ่งเน้นคุณภาพที่สร้างความพึงพอใจสูงสุด

6. ร่วมพัฒนาชุมชนหรือสังคม

7. มีนวัตกรรมและเผยแพร่นวัตกรรมซึ่งได้จากการดำเนินงานที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และผู้มีส่วนได้เสีย

8. ดูแลรักษาสีงแวดล้อม

การชำระหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) จัดเป็นความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

3.

ความรับผิดชอบต่อสังคม กับการแก้ปัญหาการทุจริต

การทุจริตเป็นบ่อนทำลายผลประโยชน์ของสังคม บุคคลหรือองค์กรที่รับผิดชอบต่อสังคม จะช่วยกันรักษาผลประโยชน์ของสังคม และลดปัญหาการทุจริตได้ ดังนี้

3.1

ประกอบอาชีพด้วยความเป็นธรรม ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การดำเนินงานทุก ๆ ขั้นตอนมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มุ่งเน้นการแข่งขันในการประกอบธุรกิจอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ภายใต้กฎกติกาเดียวกัน ไม่เสนอผลประโยชน์ที่เอื้อต่อการทุจริต ไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ เช่น การละเมิดสิทธิ ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

3.2

การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ในการทำงานและการกำกับดูแล ให้ชัดเจน ให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลกัน ไม่เปิดโอกาสให้มีการใช้อำนาจหรืออิทธิพลใดเข้ามาแทรกแซงกระบวนการทำงาน

3.3

เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่เลือกปฏิบัติหรือเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใดให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

4.

การปลูกฝังความรับผิดชอบ ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล

ความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมส่วนบุคคล ส่วนหนึ่ง
เกิดขึ้นได้โดยสำนึกส่วนบุคคลที่เกิดจากการบ่มเพาะในตัว
บุคคลนั้น ๆ เอง อีกส่วนหนึ่งจำเป็นต้องอาศัยการปลูกฝัง
โดยสังคมที่กำกับดูแลบุคคลนั้น ๆ

การปลูกฝังความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลซึ่ง
สามารถทำได้ดังนี้

1.

มองหาคุณค่าของความรับผิดชอบ โดยอาจดู
แบบอย่างความสำเร็จที่เกิดขึ้นของบุคคลที่เป็น
แบบอย่าง กำหนดเป้าหมายของชีวิตให้ชัด และ
กำกับดูแลตนเองเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายนั้น

2. การจัดระเบียบการใช้ชีวิตโดยใช้วินัยเข้ามากำกับดูแล

3. ใ้บุคคลเริ่มรับผิดชอบงานของตนเองจากงานง่าย ๆ ที่เหมาะสมกับคุณวุฒิและวัยวุฒิ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการทำภารกิจได้สำเร็จ ไม่ย่อท้อตั้งแต่แรกเริ่ม

ทั้งนี้การปลูกฝังความรับผิดชอบควรเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ที่บุคคลอยู่ในวัยเด็ก ตามสำนวนที่ว่า ที่มีต่อสมาชิกในครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติต่อไป “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” โดยเริ่มจากการฝึกให้รับผิดชอบตนเองจากนั้นจึงขยายมาสู่ความรับผิดชอบ

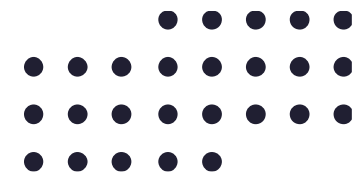
เสริมสาระ

จิตอาสาพระราชทาน 904 วปร. เป็นโครงการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม

โดยร่วมมือกันพัฒนาพื้นที่ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2560 โดยเริ่มจากข้าราชการ ข้าราชการในพระองค์ และประชาชน จิตอาสา ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยรอบพื้นที่พระราชวังดุสิต ภายใต้แนวคิด **“เราทำความดีด้วยหัวใจ”** มีสัญลักษณ์ คือ ผ้าพันคอ กับ หมวก แบ่งออกเป็น จิตอาสาพัฒนา จิตอาสาภัยพิบัติ และจิตอาสาเฉพาะกิจ

สรุปท้ายบทเรียน

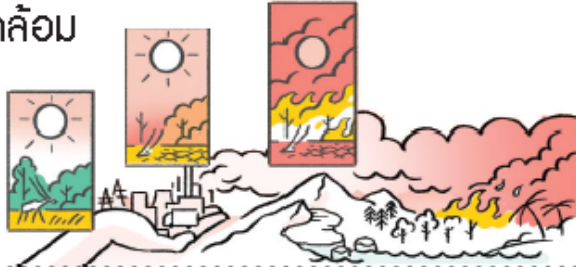

พลเมือง คือผู้ที่มีสัญชาติของประเทศ และมีสิทธิหน้าที่ตามที่ประเทศกำหนด เมื่อพลเมืองทำตามสิทธิหน้าที่ที่ตนมี ประเทศชาติจะเกิดความสงบสุข และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งการปลูกฝังให้พลเมืองเกิดความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างพลเมืองดี

คำศัพท์น่ารู้

1 Citizen พลเมือง 	2 Right สิทธิ 	3 Freedom เสรีภาพ
4 Responsibility ความรับผิดชอบ 	5 Social Responsibility ความรับผิดชอบต่อสังคม 	
6 Environment สิ่งแวดล้อม 	7 Honest ซื่อสัตย์ 	
8 Organization องค์กร 	9 Balance ถ่วงดุล 	10 Respect เคารพ